

Lũng cò...khát

Nếu như cách đây hơn chục năm, bộ đội biên phòng Quảng Bình phát hiện ra một nhóm đồng bào Rục sống trong hang đá thì cũng trong thời gian này bộ đội biên phòng Cốc Pàng (Bảo Lạc - Cao Bằng) tìm đến một bản người Mông với hơn 70 con người sống ở Lũng Cò, một thung lũng cheo leo trên đỉnh núi sát biên giới Việt -Trung. Đồng bào Rục đã được Nhà nước quan tâm giúp đỡ nhiều, còn bản người Mông ở Lũng Cò thì hơn chục năm qua sống vất vưởng, đói nghèo không có sự quan tâm của Chính quyền.

Bản có “dốc 99 cua”

Khi tôi đề xuất được lên Lũng Cò, cán bộ chiến sỹ Đồn biên phòng Cốc Pàng đều tỏ ý nghi ngờ. Họ chỉ cho tôi cái yên ngựa thứ 5 trên dãy núi đá sừng sững mờ mờ trước mặt và nói: “Lũng Cò đấy!”. Câu nói đầy thách thức ấy càng khiến tôi thêm quyết tâm. Thiếu úy Dương Đại Lợi cười nói chân tình: “Đã có người đến được chân núi đá nhưng không dám đi tiếp đành phải nằm ở đó chờ đội tuần tra quay về”.

Người dân ở Cốc Pàng không gọi Lũng Cò mà thường nói là lên cái dốc con ngựa phải 99 lần ngoáy đuôi. Bộ đội biên phòng gọi là dốc 99 cua. Thực ra con số 99 chỉ là tượng trưng, bởi khi đếm đến đó thì chẳng còn ai có đủ sức đếm tiếp xem còn bao nhiêu cua nữa.

Đã có thời gian làm việc ở vùng cao, tôi đủ hiểu chặng đường khó khăn như thế nào nhưng có lẽ đây là lần đầu tiên tôi khóc vì bất lực do không sai khiến được đôi chân, khóc vì xấu hổ trước sự nhiệt tình giúp đỡ của cán bộ chiến sỹ biên phòng và cũng lại khóc vì mừng vui khi thấp thoáng thấy hình bóng những túp lều nằm xen trong kẽ đá ở Lũng Cò. Niềm vui nhỏ mọn ấy chẳng được bao lâu khi tiếng trống thậm thình, tiếng khèn rè rè ai oán nào nề chảy ra từ một túp lều. Thiếu úy Hoa Văn Quyết báo tin chẳng lành: “Bản có người chết!”. Kẻ xấu số là một em bé vừa tròn 4 tuổi. Một thanh niên đang vội vã xuống núi mua rượu về làm ma, tiện thể giặt giũ và gội nước đã nói với chúng tôi như vậy...

Lũng Cò... khát

Lũng Cò - một thung lũng đá chẳng khác gì những cánh đồng đá ở Mèo Vạc, Đồng Văn. Hơn 70 người ở Lũng Cò đều là người dân ở Sơn Vĩ, Mèo Vạc, Hà Giang di cư sang đây đã hơn chục năm. “Trưởng bản” được bà con tự phong, ông Thào Trái Pá năm nay mới hơn 60 nhưng không nhớ cái bản Mông này định cư ở đây được bao lâu rồi. Điều này cũng dễ hiểu bởi hơn chục hộ dân nơi đây đâu cần biết đến thời gian làm gì. Thời gian chẳng có ý nghĩa gì cả. Cả bản không ai biết tiếng phổ thông. Duy nhất có ông Thào Mí Đình biết được tí chút nhờ những năm tháng đi bộ đội. Thào Mí Đình nói: “Chúng tao từ Lũng Pù, Sơn Vĩ sang đây... được 10 và 2 năm rồi (12 năm -PV)... khổ quá”. Thiếu nhất ở Lũng Cò hiện nay là nước. Sống trong một thung lũng chỉ có đá chen vào đá, người Mông ở Lũng Cò khai thác nước theo phương pháp cổ truyền. Họ vét sạch đất trong những hốc đá rồi đợi

những cơn mưa. Năm nay hạn, Lũng Cò đói nước. Những hốc đá đen ngòm ngoác miệng mong mưa. Những đứa trẻ tìm ngắt vài đọt lá rừng nhai cho đỡ khát. Chỉ lên tám ảnh Bác Hồ, ông Thào Trái Pá nói: “Cán bộ từ nhà Bác Hồ lên mà mình không có nước mời cán bộ thì mời thêm một chén rượu vậy”. Trong ba lô còn một bi đông nước, nhưng chúng tôi không ai dám đem ra nhấm nháp, bởi ở Lũng Cò này, nó là thứ cực kỳ xa xỉ. Uống không mời bà con thì không nỡ, mà mời thì không đủ. Vả lại, chặng đường về còn dài lắm, biết lấy gì để uống?

ở bản Mông Lũng Cò nước không có nhưng rượu phải có. Thứ rượu ngô nhàn nhạt nồng nồng được ủ trong lòng đất, cũng đủ xua tan cơn khát của những kẻ sống nơi thừa mưa nước như tôi. Đầu nhà, một thiếu nữ Mông cời trần xay ngô. Hối mới biết, em không dám mặc áo sợ mồ hôi thấm ra, không có nước giặt, áo sẽ chóng rách. Chén rượu nhạt chúng tôi ngậm cho đỡ khát chợt đắng ngắt, nuốt không trôi. Tiếng kéo kệt và hình ảnh bé gái người Mông cời trần xay ngô làm mèn mèn đãi khách trong cái lạnh cắt da cắt thịt của vùng núi đá chột ù đặc bên tai rồi nhoè đi.

Người Mông ở Lũng Cò sống bằng mèn mèn. Lương thực duy nhất là ngô. Nhưng ngô cũng chẳng đủ ăn. Cây ngô mọc trong kẽ đá dù có thương người dân cực khổ bao nhiêu thì mỗi năm hơn 70 khẩu ở Lũng Cò vẫn bị thiếu đói trong vòng 3 tháng. Thời gian này, bà con phải vào rừng tìm vỏ và củ cây thuốc đem xuống núi đổi lấy gạo, dầu và muối. Bà Giàng Thị Ca cho biết: “Trời mưa đầy cái hốc nước nhưng lại làm thối cái bắp ngô. Mưa nhiều thì chúng tao không khát, nhưng đói, mưa ít thì không đói nhưng nước không đủ để đồ chín cái mèn mèn ở trên chảo, khổ lắm cái cán bộ à ! “.

Gia đình bà Giàng Thị Ca có tới 10 người con, mất một còn 9. Chúng tôi hỏi bà Giàng Thị Ca: “Khổ thế sao không về Sơn Vĩ, Mèo Vạc, Hà Giang mà làm ăn, tại sao lại du canh du cư đến đây?”. Bà Ca nói: “ở Sơn Vĩ cũng khổ lắm mới sang đây. Bây giờ anh em họ hàng ở hết đây rồi, không về nữa, về cũng không còn đất. Chúng tao ở đây thôi”.

Nhìn những bé gái người Mông mới có 10 - 15 tuổi nhưng đã đút khuôn mặt xanh xao của mình vào chiếc điều ục to tướng, rít thuốc rồi vô tư nhả khói một cách thành thạo, chúng tôi biết, ở Lũng Cò hủ tục vẫn còn. Cả bản không một người nào biết chữ. Trai gái trong bản lấy vợ lấy chồng ở tuổi trẻ con rồi sau đó là mặc sức sinh con đẻ cái, càng đông càng tốt. Nhiều bà mẹ trẻ tuổi 24 - 25 đã có tới 6 con. Mong ước lớn nhất của người Mông ở Lũng Cò hiện nay là có bể nước và được đi học. Bà con đề nghị: “Chúng tao rất muốn Nhà nước xây cho bể nước. Vài nhà một cái bể nước cũng được. Chỉ cần cho xi măng, gạch, cát... để ở dưới chân núi, chúng tao sẽ xuống gùi lên. Gùi cả nước cho thợ để xây và để uống nữa”.

Em Thào Mí Giờ, 15 tuổi chưa biết chữ và cũng chẳng biết đi học để làm gì, nhưng rất thích đi học. Trong suy nghĩ hồn nhiên và trong sáng của Thào Mí Giờ, đã được đi học thì “làm thế nào cũng được, tức là làm gì cũng được”.

Thượng tá Ma Quang Nghị ở Đồn biên phòng tiểu khu Bảo Lạc - Cao

Bằng cho biết, nhân dân ở Lũng Cò mặc dù còn nghèo, đói nhưng chấp hành tốt pháp luật, không nghe theo bọn truyền đạo trái phép. Lũng Cò cách đường biên vài bước chân nên bà con ở đây là “tai mắt” của bộ đội biên phòng. Mới đây, thấy kẻ lạ mặt có vũ trang nghênh ngang đi qua bản vào sâu lãnh thổ Việt Nam, bà con không sợ hiểm nguy cất rừng xuống báo cho đồn biên phòng để kịp thời có biện pháp ứng phó. Trong đợt bầu cử vừa rồi, tất cả chủ hộ ở Lũng Cò đều xuống UBND xã với mong muốn được bỏ phiếu.

Người Mông ở Lũng Cò di cư từ Mèo Vạc sang đã hơn mười năm nay song vẫn chưa được các cấp có thẩm quyền giải quyết. Ông Phan Văn Thề, CT UBND xã Cốc Pàng -Bảo Lạc - Cao Bằng khẳng định: “Bà con ở bên Sơn Vĩ Mèo Vạc, Hà Giang chuyển sang từ năm 1989 nhưng bên Hà Giang chẳng thấy nói gì, bên Bảo Lạc cũng không quản lý. Trong các kỳ họp HĐND huyện tôi đều có ý kiến”.

Như vậy là xã biết, huyện biết và có thể tỉnh Cao Bằng cũng biết. Thế nhưng hơn chục năm qua, hơn 70 con người ở bản Lũng Cò vẫn sống trong điều kiện cực khổ, không được quản lý, không được hưởng bất cứ chế độ chính sách gì của Nhà nước đối với nhân dân vùng có điều kiện kinh tế xã hội đặc biệt khó khăn. Hy vọng trong tương lai gần, đời sống của người dân bản Lũng Cò sẽ từng bước được cải thiện.

(Báo Văn nghệ Trẻ)